

BOSNA – KONTINUITET IMENA I TERITORIJA¹

BOSNIA – THE CONTINUITY OF NAME AND TERRITORY²

Sažetak

*Tekst je prikaz knjige Mustafe Imamovića **Historija države i prava Bosne i Hercegovine** (4. izdanje, University press – Izdanja Magistrat, Sarajevo, 2014, 420 stranica).*

Summary

*This text contains a review of a book **The History of State and Jurisprudence of Bosnia and Herzegovina** by Mustafa Imamović, the fourth edition, University press edition Magistrat, Sarajevo, 2014, 420 pages.*

Mustafa Imamović, profesor emeritus Univerziteta u Sarajevu i ranije profesor Pravnog fakulteta na Katedri za historiju prava i komparativno pravo, ovih dana je ponovo obradovao ljubitelje knjige, a posebno pravne historičare i zaljubljenike u historiju Bosne i Hercegovine, objavivši četvrto izdanje knjige „Historija države i prava Bosne i Hercegovine“.

Knjiga, koja je u prvobitnoj verziji predstavljala udžbenik za predmet „Historija države i prava Bosne i Hercegovine“ za studente Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, nakon disolucije Jugoslavije i proglašenja nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine, predstavljala je neophodno štivo za sve studente prava, pogotovo kada se ima u vidu da se raspadom bivše, zajedničke države „raspala“ i zajednička historija, pa i historija države i prava.

Svi bivši bh. studenti prava u zajedničkoj državi Jugoslaviji znaju da se na svim pravnim fakultetima izučavala historija države i prava naroda Socijalističke federativne republike Jugoslavije (SFRJ), ali znaju, također, da je u tom nastavnom predmetu historija države i prava Bosne i Hercegovine tretirala i bila zastupljena u takvim udžbenicima na dvije-tri stranice. I ta činjenica je najbolje potvrđivala status i „ravnopravnost“ Bosne i Hercegovine u zajedničkoj kako pravnoj tako i općoj historiji. Stoga je, nakon osamostaljenja Republike Bosne i Hercegovine na putu oblikovanja historije države i prava Bosne i Hercegovine, pred profesorom Imamovićem stajalo veoma mnogo prepreka koje je trebalo savladati, pogotovo kada se ima u vidu da je to vrijeme agresije i destruirajućeg rata protiv Bosne i Hercegovine.

1 Tekst je prikaz knjige Mustafe Imamovića „Historija države i prava Bosne i Hercegovine“ (4. izdanje, University Press – Izdanja Magistrat, Sarajevo, 2014).

2 This text contains a review of a book *The History of State and Jurisprudence of Bosnia and Herzegovina* by Mustafa Imamović, the 4th edition (University press, Magistrat, Sarajevo, 2014, 420 pages).

A taj destruirajući rat su upravo osmislili oni koji su kroz udžbenike vršili reviziju historije Bosne i Hercegovine od najranijih početaka pa do raspada zajedničke države koju su upravo i razorili razni revizionisti ne samo historije države i prava nego skoro svih nacionalnih disciplina.

Znajući da ne postoje narodi bez historije i da se ti isti narodi ne mogu shvatiti bez njihove prošlosti, Imamović shvata historiju Bosne i Hercegovine kao cilj spoznaje kakvi smo danas. Drugim riječima, prošlost se objašnjava da bismo shvatili šta smo i ko smo danas. Istovremeno, shvatanje i percipiranje vlastite historije omogućuje budućnost svakog naroda. Zaborav ili razaranje pamćenja nekog naroda ima katastrofalne posljedice kako na pojedinca tako i na kolektivite u formi individualne ili kolektivne dezorijentacije, nedefiniranog ili podijeljenog identiteta i gubljenja osjećaja za realnost. Agresija na Bosnu i Hercegovinu 1992–1995. godine u potpunosti je potvrdila gore navedene teze o katastrofalnim posljedicama, posebno za Bošnjake, o ponavljanju historije, o dezorijentaciji koja i danas dominira bosanskom političkom scenom, o gubljenju osjećaja za realni svijet itd. Stoga sve religije, svi mudri ljudi govore o ljudskoj obavezi da pamte, da uzimaju pouku iz prošlosti da bi imali budućnost. Smisao određenih obreda u religijama ili obilježavanje određenih datuma u historiji svakog naroda ne predstavlja ništa drugo nego uspomene na važne događaje i značenja (simbole) kako za pretke tako i za potomke.

Historija je laboratorija u kojoj se ljudsko iskustvo analizira, filtrira, sintetizira, pakuje i kao gotov proizvod servira živima ali i onima koji dolaze (potomcima). Čovjeka ne zanima samo realnost kakva je bila i kakva jeste nego i kakva bi mogla i trebala biti.

Knjiga „Historija države i prava Bosne i Hercegovine“ podijeljena je na devet glava. Prva glava tretira srednjovjekovnu bosansku državu, naravno sa akcentom na državno i društveno uređenje, Crkvu bosansku i pravni sistem.

U drugoj glavi tretirana je osmanska Bosna, njeno upravno-političko uređenje, vjerska struktura, agrarno uređenje, staleški i politički pokreti i reforme (tanzimat) u Bosni.

U trećoj glavi obrađeno je „istočno pitanje“, Bosanski ustanak, Bitka kod Plevne, Sanstefanski mirovni ugovor, Berlinski kongres i austrougarska okupacija Bosne i Hercegovine.

Slijedeća, četvrta glava tretira ustavnu strukturu Habsburške carevine, organizaciju vlasti i nacionalno-politički kurs okupacione uprave, vjerske zajednice, srpsku i bošnjačku borbu za vjersko-prosvjetnu autonomiju, političke stranke, aneksiju, bh. Ustav i Sabor i balkanske ratove.

Sadržaj pete glave čine teme koje tretiraju Prvi svjetski rat i njegov odraz na Bosnu i Hercegovinu, njene državno-pravne prilike, jugoslavensku ideju i ulazak Bosne i Hercegovine u zajedničku državu – Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca.

Položaj Bosne i Hercegovine između dva svjetska rata obrađen je u šestoj glavi. Vidovdanski ustavno-pravni poredak, šestojanuarska diktatura, Oktroirani ustav, Sporazum Cvetković – Maček i njime izazvan pokret za autonomiju Bosne i Hercegovine sadržaj su ove glave.

Bosna i Hercegovina u toku Drugog svjetskog rata (1941–1945), fašistička okupacija, ustaški i četnički genocid, narodnooslobodilački pokret (NOP), Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine (ZAVNOBiH) i Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ) obrađeni su u sedmoj glavi, dok je socijalistička Jugoslavija (1945–1992)

predmetom obrade slijedeće, osme glave, uz tretiranje međunarodnog priznanja Demokratske federativne Jugoslavije (DFJ), industrijalizacije, kolektivizacije poljoprivrede, radničkog samoupravljanja, Ustava iz 1974. godine itd.

Posljednja, deveta glava obrađuje disoluciju Jugoslavije, ustavne promjene u Srbiji, Sloveniji i Hrvatskoj, internacionalizaciju jugoslavenskog pitanja, samostalnost Bosne i Hercegovine, agresiju i rat protiv nje, Vašingtonski i Dejtonski mirovni sporazum, te na kraju odnos međunarodne zajednice prema postdejtonskoj Bosni i Hercegovini.

Imamović vrlo kritički i jasno detektira odgovornost međunarodne zajednice (ma šta to značilo) i njeno licemjerje:

„Osnovno je pitanje, na kraju, zašto su agresija i rat protiv Bosne, te genocid, u međunarodnim razmjerama predstavljeni i vođeni kao mirovna operacija. U toj je ‘mirovnoj’ operaciji Bosni i Bošnjacima/muslimanima oduzeto pravo na samoodbranu. Bošnjaci su tako od žrtve postali jednom od ‘zaraćenih strana’. Dayton je u skladu s tim potpuno ignorirao da su Bošnjaci bili žrtve genocida. Eufemizam ‘etničko čišćenje’ sugerira da su ga provodile ‘sve strane u ratu’. Na taj način se sistematski razvodnjavaju i brišu razlike i granice između odbrambenog rata u kojem je bilo lokalnih i pojedinačnih ekscesa i izdaleka planiranih i pripremanih pohoda osvajanja i uništenja, čime se Bošnjacima uskraćuje pravda.“

Poslije svake glave autor navodi veoma obimnu literaturu koja može poslužiti svim zainteresiranim čitaocima da se više upoznaju sa temama koje su u njihovom fokusu. Indeks imena i geografskih pojmova „zatvara“ ovu „knjigu pamćenja“ koja je, vrijedi to napomenuti, prevedena i objavljena na engleskom jeziku 2006. godine.

Lekcije historije nas uče da dubinski mislimo koristeći ogromno historijsko iskustvo o tome šta možemo ili želimo učiniti ovdje i sada. Budućnost postoji samo ako vjerujemo u nju, jer čovjek mora težiti nekom cilju, smislu, mora ostvarivati neke vrijednosti, u protivnom prestaje biti čovjek. Nada daje smisao ljudskom životu.

Knjiga je veoma preporučljivo, jasno i koncizno štivo za svakog Bosanca i Hercegovca ali i za svakog dobronamjernog čitaoca. Knjiga se posebno preporučuje bh. političarima svih političkih opcija. Dodatni razlog da je pročitaju imaju oni političari koji sebi tepaju da su „probosanski“, što u praksi često ispadne da su samo svoji.